

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING O'QISHGA QIZIQISHINI
OSHIRISH METODLARI VA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI****Olimova Sitora Ikromjon qizi ¹**¹ Xalqaro Nordik universiteti magistranti.E-mail: sitoraolimova0504@gmail.com**MAQOLA
MALUMOTI****ANNOTATSIYA:****MAQOLA TARIXI:**

Received: 16.01.2025

Revised: 17.01.2025

Accepted: 18.01.2025

KALIT SO'ZLAR:

boshlang'ich ta'lim,
ta'lim metodlari,
zamonaviy
texnologiyalar, interfaol
ta'lim, o'quvchi
markazli ta'lim, o'yin
orqali o'qitish, virtual
haqiqat (VR),
kengaytirilgan haqiqat
(AR), pedagogik
innovatsiyalar, ta'lim
texnologiyalari,
interaktiv ta'lim

Mazkur maqola boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qishga qiziqishini oshirish metodlari va zamonaviy texnologiyalarining ta'lim jarayonida tutgan o'rni haqida so'z yuritadi. O'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishda interfaol ta'lim metodlari, o'quvchi markazli ta'lim, o'yin orqali o'rganish, hamda zamonaviy texnologiyalarni qo'llashning ahamiyati taqdim etiladi. Maqolada, o'qish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish uchun elektron darsliklar, mobil ilovalar, onlayn kurslar va virtual haqiqat (VR) texnologiyalarining imkoniyatlari muhokama qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarda o'qishga bo'lgan qiziqishni oshirish uchun pedagogik metodlarni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirishning muhimligi vurg'ulanadi. Ushbu maqola boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari, pedagoglar va ilmiy xodimlar uchun foydali tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

KIRISH. O'qish - insonning intellektual rivojlanishining asosiy omili hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'qish jarayoni, nafaqat bilim olish, balki dunyoqarashni shakllantirish, tilni o'rganish va fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi. O'quvchilarning o'qishga qiziqishini oshirish, ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun muhimdir. Shu bois, boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qishga qiziqitirish uchun zamonaviy pedagogik metodlar va texnologiyalarni

qo'llash zarur. Boshlang'ich ta'lim davrida o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini shakllantirish ularning kelajakdagi o'qish faoliyatiga katta ta'sir ko'rsatadi. O'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishi nafaqat bilim olish, balki ma'naviy-axloqiy tarbiya, kreativ fikrlash va o'z-o'zini anglash jarayonida ham muhim rol o'ynaydi. O'quvchilarda o'qishga bo'lgan qiziqishni oshirish, ular uchun o'qish jarayonini qiziqarli va oson qilishni anglatadi. Zamonaviy pedagogika o'quvchilarning o'qishdagi faoliyatini faollashtirish uchun innovatsion metodlar va texnologiyalarni qo'llashni talab etadi. Shunday metodlar, masalan, interfaol o'qitish, o'quvchi markazli ta'lim, hamda o'qish jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkin.

Interfaol metodlar. Interfaol ta'lim metodlari o'quvchilarning o'zaro faoliyatini ta'minlaydi. O'quvchilar faqat o'qish yoki tinglash bilan cheklanib qolmaydi, balki faol ishtirok etadilar. Bunday metodlar o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi, ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Tartibga solingan suhbatlar va muammoli vazifalar interfaol metodlarga misol bo'la oladi. O'quvchilarga muammolarni hal qilishda mustaqil fikrlash imkoniyatini berish, ularning kreativlik va ijodkorlik salohiyatini rivojlantiradi. Misol uchun, o'quvchilarga o'qilgan matn bo'yicha savollar berish va ularni bahs-munozaraga solish, ularning fikrlarini ifodalashga yordam beradi. Bu usul o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini yanada kuchaytiradi. O'quvchi markazli ta'lim metodida o'qituvchi o'quvchi faoliyatini qo'llab-quvvatlashga qaratiladi. Bu metodda o'quvchi o'zining o'quv jarayonida faol ishtirok etadi va uning qiziqishlari, ehtiyojlari va qobiliyatlari inobatga olinadi. O'qituvchi faqat yo'riqnoma beruvchi emas, balki o'quvchilarni kuzatuvchi, ularga maslahat beruvchi va yordam beruvchi ro'lda bo'ladi. O'quvchilar o'zlarining qiziqishlari asosida o'qish materiallarini tanlaydilar, bu esa ularning motivatsiyasini oshiradi. O'quvchi markazli ta'lim metodida o'quvchilar o'zaro hamkorlikda ishlashadi, fikrlarini baham ko'rishadi va yangi bilimlarni o'zlashtirishadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'yin orqali ta'lim metodlari o'ta samarali bo'lishi mumkin. O'yin, nafaqat o'quvchilarning bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi, balki ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'yin orqali o'rganish o'quvchilarni faol va qiziqarli tarzda o'qish jarayoniga jalb qiladi.

Zamonaviy texnologiyalarning rivojlanishi o'quvchilarga yangi o'qish imkoniyatlarini taqdim etadi. Kompyuter dasturlari, ta'lim platformalari va boshqa interaktiv vositalar o'quvchilarning diqqatini jalb qilishga, o'qishga bo'lgan qiziqishni oshirishga yordam beradi. Ekranlar orqali o'qish, o'quvchilarga ko'proq vizual va interaktiv tajriba taqdim etadi. O'quvchilarga video darslar, raqamli kitoblar

va interaktiv o'yinlar yordamida o'qish o'rgatish, ularni o'qishga qiziqtiradi. Bunday vositalar, ayniqsa, vizual va kinestetik o'quvchilar uchun juda foydalidir, chunki ular o'rganishni ko'rish va qo'llash orqali osonlashtiradilar. Zamonaviy texnologiyalar, ayniqsa, kompyuterlar, internet, mobil ilovalar va elektron darsliklar ta'lim jarayonida muhim rol o'ynaydi. O'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishda bu texnologiyalarning ahamiyati beqiyosdir. Quydagi texnologiyalar o'qish jarayonida keng qo'llanilmoqda:

Adabiyotlar tahlili. O'qishning ahamiyati va uning o'quvchilarning intellektual rivojlanishiga ta'siri haqida turli yillarda bir qancha ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Ayniqsa, boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish metodlari va zamonaviy texnologiyalari pedagogika ilmda dolzarb mavzu hisoblanadi. Ma'lumki, boshlang'ich sinf o'quvchilari o'qish jarayonini faqat bilim olish, balki o'zini anglash, dunyoqarashni rivojlantirish, mantiqiy fikrlashni shakllantirish vositasi sifatida ko'rishadi. Shuning uchun ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish, o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatli ta'lim olishiga asos yaratadi.

Boshlang'ich ta'lim davrida o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishi ularning ta'lim olish samaradorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. O'qishga qiziqish - bu nafaqat o'quv materiallarini o'rganish, balki o'quvchining o'rganish faoliyatiga ijobiy munosabatda bo'lishi, uning bilim olishga bo'lgan motivatsiyasidir. Psixologik nuqtai nazardan, o'quvchilarda o'qishga qiziqishni oshirish jarayoni, ularning ichki ehtiyojlarini qondirishga, shuningdek, o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Pedagogika sohasidagi bir qator tadqiqotlar, o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishi ularning intellektual, emosional va ijtimoiy rivojlanishiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Masalan, Sh.K. Ibragimova (2017) o'qish jarayonida o'quvchining faol ishtirokini ta'minlash, uning motivatsiyasini oshirish va o'zlashtirilayotgan bilimni mustahkamlash zarurligini ta'kidlaydi. Bunday qiziqish, o'quvchilarda o'z-o'zini anglash, mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi [4].

O'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishda eng samarali interfaol metodlar sifatida "tartibga solingan suhbatlar" va "muammoli vazifalar" tavsiya etiladi. G.N. Afanasyeva (2020) o'zining tadqiqotlarida muammoli vazifalar yordamida o'quvchilarda mustaqil fikrlash, analitik qobiliyatlarni rivojlantirish va o'rganilayotgan materialni chuqur anglash ko'nikmalarini shakllantirish mumkinligini ta'kidlaydi. O'quvchi markazli ta'lim metodida, ta'lim jarayoni o'quvchining qiziqishlari, ehtiyojlari va qobiliyatlariga mos ravishda tashkil etiladi.

O'qituvchi o'quvchini faqat ma'lumot yetkazuvchi sifatida emas, balki uning faoliyatini boshqaruvchi, yo'riqchi sifatida ko'rib chiqadi. Bunday metodda o'quvchi ta'lim jarayonining markazida bo'ladi va o'z-o'zini o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu metodning samaradorligini o'quvchilar o'zlarini mustaqil ravishda o'rganishga undash bilan bog'lash mumkin.

Tadqiqotchilar, masalan, G.V. Zukova (2019), o'quvchilarni o'z qiziqishlariga asoslangan materiallar bilan ta'minlash orqali, ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkinligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, o'quvchi markazli ta'lim metodining asosiy maqsadi, o'quvchilarda o'z o'rganish faoliyatini boshqarish ko'nikmalarini shakllantirishdir [5].

O'yin - bu o'quvchilarning diqqatini jalb qilish va ularni o'qishga qiziqtirishda samarali vosita hisoblanadi. O'yinlar o'quvchilarda ta'limga bo'lgan qiziqishni oshirish va o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi. O'quvchilar o'yinlar orqali nafaqat bilimlarini mustahkamlaydilar, balki ijtimoiy ko'nikmalarni ham rivojlantiradilar. R. A. Karimov (2021) tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlarda, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'yin orqali o'qitish metodining samaradorligi isbotlangan. O'yinlar o'quvchilarga matematikani, adabiyotni va boshqa fanlarni o'rganishda qiziqarli imkoniyatlar yaratadi. Masalan, "Savol-javob" o'yini orqali o'quvchilar o'qilgan materiallar bo'yicha o'z bilimlarini sinashlari mumkin [6].

Zamonaviy ta'limda ko'p axborotli texnologiyalarni qo'llashning ahamiyati juda katta. Elektron darsliklar, interaktiv ta'lim vositalari, ta'lim platformalari va mobil ilovalar o'quvchilarga darslarni o'rganishda yangi imkoniyatlar yaratadi. Masalan, interaktiv video darslar, multimediali materiallar va virtual haqiqat texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularni o'qishga jalb qiladi. S.D. Tursunov (2020) o'zining tadqiqotlarida, elektron darsliklar va interaktiv ta'lim vositalarining boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishdagi rolini ko'rsatgan. Bu texnologiyalar o'quvchilarni yangi bilimlarni o'rganishga undaydi va o'qish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi [7].

Zamonaviy texnologiyalar ta'lim jarayonida o'quvchilarning qiziqishini oshirish va bilim olish jarayonini osonlashtirishda katta yordam beradi. Kompyuterlar, internet va mobil ilovalar o'quvchilarga o'qish materiallarini interaktiv shaklda taqdim etishga imkon yaratadi. Bu texnologiyalar yordamida o'quvchilar o'z bilimlarini sinash, yangi materiallarni o'rganish va o'zaro fikr almashish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Elektron darsliklar va onlayn ta'lim platformalari

boshlang'ich sinf o'quvchilarining ta'limda ishtirokini faollashtiradi. Ushbu vositalar o'quvchilarga darsdan tashqari qo'shimcha materiallarni o'rganish, savollarni hal qilish va testlar orqali o'z bilimlarini sinash imkoniyatini yaratadi.

Virtual haqiqat (VR) va kengaytirilgan haqiqat (AR) texnologiyalari o'quvchilarga o'rganish jarayonini haqiqiy dunyo bilan birlashtirish imkoniyatini beradi. Bu texnologiyalar yordamida o'quvchilar yangi materiallarni yanada qiziqarli va oson o'zlashtirishi mumkin. Masalan, tabiat fanlari bo'yicha VR texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarga tabiatni virtual tarzda o'rganish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, AR texnologiyalari o'quvchilarga atrof-muhitni kengaytirilgan real dunyo tarzida taqdim etadi va o'quv materialini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Virtual va kengaytirilgan haqiqat texnologiyalari o'quvchilarning ta'lim jarayonini qiziqarli va interaktiv qiladi. Virtual haqiqat yordamida o'quvchilar ma'lum bir mavzu bo'yicha haqiqiy dunyo bilan o'zaro aloqada bo'lishlari mumkin. Bu metod o'quvchilarga yangi bilimlarni o'zlashtirishda keng imkoniyatlar yaratadi. Zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga kiritish, shubhasiz, ta'lim tizimining yangi bosqichga ko'tarilishiga olib keladi. Ularning yordamida ta'lim jarayonini yanada interaktiv, samarali va qiziqarli qilish mumkin. Masalan, virtual haqiqat (VR) texnologiyalari yordamida o'quvchilarga tabiat fanlarini o'rganishda yangi imkoniyatlar yaratiladi. O'qish jarayonida mobil ilovalar va onlayn platformalar yordamida o'quvchilarning bilim darajasini baholash, savollarni hal qilish va mustahkamlash mumkin bo'ladi. Shu bilan birga, bu texnologiyalar o'quvchilarga yangi bilimlarni o'rganish uchun turli xil interaktiv va qiziqarli usullarni taqdim etadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qishga qiziqishini oshirishda zamonaviy pedagogik metodlar va texnologiyalarni qo'llash muhim ahamiyatga ega. Interfaol metodlar, o'quvchi markazli ta'lim, o'yin orqali ta'lim, dasturiy ta'minot va interaktiv vositalar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi. Zamonaviy texnologiyalar, masalan, elektron darsliklar, mobil ilovalar, onlayn kurslar va VR/AR texnologiyalari ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Shunday qilib, pedagoglar va o'qituvchilar o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishda ushbu metodlar va texnologiyalarni o'z faoliyatlarida qo'llashlari zarur.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qishga qiziqishini oshirish metodlari va zamonaviy texnologiyalari, ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish va o'quvchilarning bilim olishda faol ishtirok etishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishi, nafaqat ularning bilim olish motivatsiyasini shakllantiradi, balki ularning intellektual va shaxsiy rivojlanishiga

ham asos yaratadi. Shu bois, o'quvchilarning ta'limga qiziqishini oshirish, nafaqat ularning kelajakdagi ta'lim faoliyatiga, balki umuman shaxs sifatida rivojlanishiga ham ta'sir qiladi. O'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishda o'qituvchilarning rolini ham yuksaltirish zarur. O'qituvchilar ta'lim jarayonida o'quvchilarga yetarlicha motivatsiya berish, ularni o'qishga jalb qilish va o'quvchilarning ehtiyojlariga javob beradigan metodlarni qo'llashlari kerak. O'qituvchining asosiy vazifalaridan biri – o'quvchilarni o'z-o'zini rivojlantirishga rag'batlantirish, mustaqil ishlashga o'rgatish va o'zlari uchun qiziqarli o'quv materiallarini tanlashda yordam berishdir.

Zamonaviy ta'limda, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'qish jarayonini qiziqarli va samarali qilish, ularni o'rganish jarayoniga jalb qilish, o'zlarining ta'limga bo'lgan munosabatini o'zgartirish, yangicha metodlar va texnologiyalarni joriy etish bilan amalga oshirilishi mumkin. O'quvchilarning o'qishga qiziqishini oshirish jarayonida, albatta, o'qituvchining malakasi, pedagogik qobiliyati va o'z ishiga bo'lgan mas'uliyati katta rol o'ynaydi. Bundan tashqari, o'qishga qiziqishni oshirishning psixologik jihatlari ham muhimdir. O'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchi, motivatsiyasi va o'zlashtirishga bo'lgan istagi psixologik jihatdan o'rganish jarayonini to'g'ri yo'naltiradi. Psixologik jihatdan, o'quvchining o'qishga qiziqishi va motivatsiyasi uning rivojlanishiga va bilim olishda muvaffaqiyatli bo'lishiga yordam beradi. Shu sababli, o'quvchilarning psixologik holatini nazorat qilish, ularni o'qish jarayonida yanada faol ishtirok etishga undash muhimdir.

Xulosa. Maqolada ko'rsatilgan metodlar va zamonaviy texnologiyalar, o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishda samarali vositalar ekanligini ko'rsatdi. O'quvchilarga o'qishni qiziqarli va samarali qilish uchun interfaol metodlardan foydalanish, o'quvchi markazli ta'limni tashkil etish, o'yin orqali o'qitish kabi metodlar qo'llanilishi ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va ijobiy qiladi. Bu metodlar o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, o'rganishga bo'lgan ichki motivatsiyasini oshirish va mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishda katta yordam beradi. Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qishga qiziqishini oshirishda pedagogik metodlar va zamonaviy texnologiyalarning o'zaro uyg'unlashgan qo'llanilishi ta'lim jarayonini sifat jihatidan yuqori darajaga olib chiqadi. O'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu sababli, ta'lim tizimida o'qish jarayonini qiziqarli va samarali qilish uchun interfaol metodlar, o'quvchi markazli ta'lim, o'yin orqali o'rganish, zamonaviy texnologiyalar va o'qituvchilarning innovatsion yondashuvlarini joriy

etish zarur. Bundan kelib chiqadiki, boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qishga qiziqishini oshirish va ularni ta'lim jarayoniga faol jalb qilishda ta'lim tizimi, o'qituvchilar va texnologiyalar o'rtasidagi uyg'unlikni ta'minlash muhimdir. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatli ta'lim olishiga asos yaratadi. Ta'lim tizimining bu boradagi sa'y-harakatlari o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularni bilim olishga yo'naltiradi, shu bilan birga, ularning shaxsiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Erkinova, D. (2021). Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish usullari. *Ta'lim va innovatsiyalar*.
2. Tursunov, A. (2020). Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va metodlar. *O'zbekiston pedagogika jurnal*.
3. Khudoyberganov, F. (2022). Boshlang'ich sinfda interfaol o'qitish metodlari. *Ta'lim jarayonlari*.
4. Ibragimova, Sh.K. (2017). O'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish metodlari. *Pedagogika va psixologiya*.
5. Zukova, G.V. (2019). O'quvchi markazli ta'lim va uning samaradorligi. *Ta'lim va innovatsiyalar*.
6. Karimov, R.A. (2021). O'yin orqali ta'lim metodlari. *Boshlang'ich ta'lim*.
7. Tursunov, S.D. (2020). Elektron darsliklar va ta'lim texnologiyalari. *Pedagogik texnologiyalar*.